

NOTĂ DE SINTEZĂ

AGENDA FEMEILE,
PACEA ȘI SECURITATEA

NATALIA ALBU

expertă în securitate

POLITICI ȘI DIRECȚII DE PROMOVARE A PERSPECTIVEI DE GEN ÎN DOMENIUL PĂCII ȘI SECURITĂȚII: INSTRUMENTE INTERNAȚIONALE

La începutul secolului XX, o serie de evenimente și declarații la nivel internațional au contribuit la sporirea atenției vizavi de necesitățile de asigurare a egalității de gen din mai multe perspective, inclusiv cele de securitate. În anii 1940-1960, *abordarea bunăstării* a perceput femeile drept destinatare pasive de beneficii. Însă, pentru prima dată, egalitatea de gen reprezintă un element-cheie al sistemului dreptului omului, fiind stabilit în *Declarația Universală a Drepturilor Omului din 1948*.

În 1952 a fost adoptată de Adunarea Generală a ONU *Convenția asupra Drepturilor Politice ale Femeii*, primul tratat internațional cu vocație de universalitate care definește statutul juridic al femeii în societate și a intrat în vigoare la 7 iulie 1955.

În anii 1970-1980, *abordarea echității și eficacității* a indus o provocare pentru funcțiile de subordonare a femeilor și a încercat să sporească nivelul de participare a femeilor. Unul dintre evenimentele fondatoare ale promovării egalității de gen se consideră *Convenția cu privire la eliminarea tuturor formelor de discriminare împotriva femeilor*, adoptată în 1979 de ONU. În cadrul Convenției, a fost definită noțiunea de discriminare împotriva femeilor și a fost fixată agenda pentru acțiuni naționale privind stoparea tuturor formelor de discriminare.

CE PREVEDE DECLARAȚIA DE LA BEIJING?

CONSTITUIE PUNCTUL DE PLECARÉ PENTRU O STRATEGIE PE TERMEN LUNG PENTRU ÎMPUTERNICIREA ȘI ABILITAREA FEMEILOR

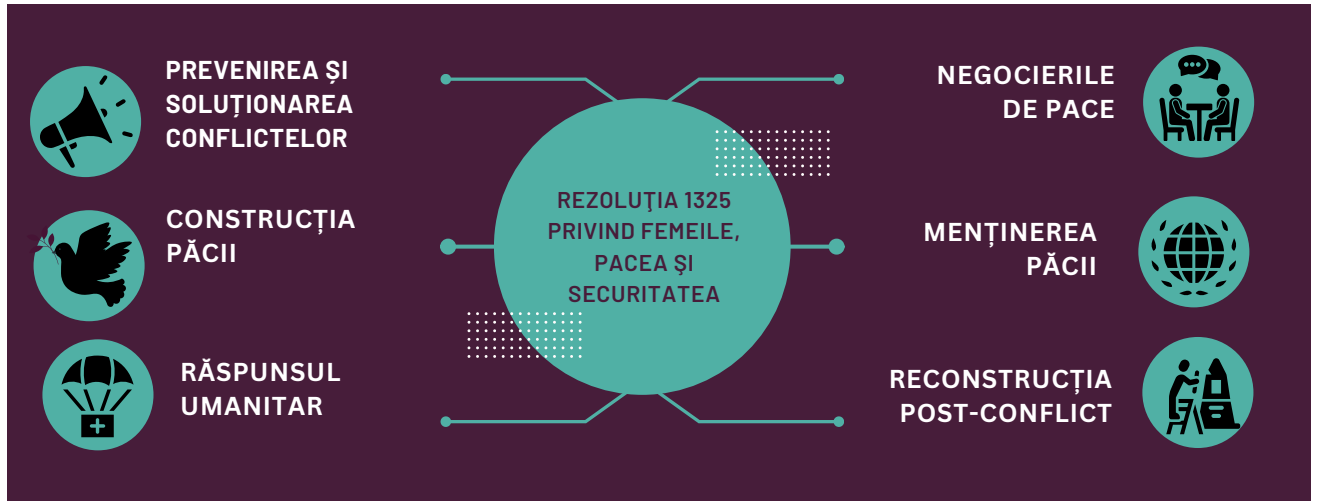
IDENTIFICĂ FEMEILE ȘI CONFLICTELE ARMATE CA FIIND UNUL DINTRE CELE 12 DOMENII PRIORITARE DE ACȚIUNE;

SUBLINIAZĂ IMPORTANȚA ABORDĂRII SIGURANȚEI ȘI CONTRIBUȚIEI FEMEILOR ÎN CEEA CE PRIVEȘTE PACEA, SECURITATEA ȘI DEZVOLTAREA

În 1990, *o abordare de abilitare a femeilor și de promovare a egalității de gen* a încercat să transforme relațiile de gen existente prin prisma unui control egal și o distribuire egală a resurselor. Declarația și Platforma de Acțiune de la Beijing au constituit baza strategică și de acțiuni a elaborării politicilor în domeniu pentru țările din lume, inclusiv pentru Republica Moldova, care a aderat în 2006.

În anul 2000, în cadrul Summit-ului ONU din septembrie, 191 de țări, printre care și Republica Moldova, au adoptat *Declarația Mileniului*, care a stabilit **8 Obiective de Dezvoltare ale Mileniului** (ODM) pentru o perioada de 15 ani. Obiectivele au vizat provocările principale ale dezvoltării umane, iar cel de-al treilea se axa explicit pe „Promovarea egalității de gen și abilitarea femeilor”.

La 31 octombrie 2000, CS al ONU a adoptat unanim **Rezoluția 1325 privind Femeile, Pacea și Securitatea**, care are un caracter obligatoriu pentru toate statele membre ale ONU, respectiv și pentru Republica Moldova, fără necesitatea de a fi ratificată suplimentar – **rezoluție de reper care reafirmă importanța rolului femeilor în:**

Raportul privind Progresele înregistrate în atingerea obiectivelor de dezvoltare durabilă (ODD): Situația din domeniul egalității de gen 2022

În septembrie 2015, în cadrul Sesiunii Adunării Generale a ONU, Republica Moldova, alături de alte 192 state, a adoptat o nouă *Agendă universală de dezvoltare durabilă* prevăzută pentru perioada 2015-2030, care se bazează pe 17 obiective de dezvoltare durabilă (ODD). Plus, 169 de ținte strategice au fost integrate indivizibil pe cele trei dimensiuni ale dezvoltării sustenabile: economică, socială și de mediu. ODD au drept scop reducerea semnificativă a tuturor formelor de violență și colaborarea cu guvernele și comunitățile, pentru soluționarea de durată a conflictelor și a nesiguranței. Astfel, până în anul 2030, țara noastră, de rând cu celelalte țări, urmează să-și mobilizeze eforturile pentru a elimina toate formele de sărăcie, pentru a combate inegalitățile și pentru a aborda problemele schimbărilor climatice, asigurând că nimeni nu este lăsat în urmă.

Obținerea egalității de gen ar putea dura aproape 300 de ani. Provocările globale (COVID-19, conflictele violente, schimbările climatice) exacerbează și mai mult diferențele de gen.

În ritmul actual al progreselor, ODD 5 – realizarea egalității de gen – nu va fi îndeplinit până în 2030. Va fi nevoie de până la 286 de ani pentru a elimina lacunele în materie de protecție juridică și legile discriminatorii, 140 de ani pentru ca femeile să fie

reprezentate în mod egal în funcții de putere și de conducere la locul de muncă, și cel puțin 40 de ani pentru a obține o reprezentare egală în parlamentele naționale. Pentru Republica Moldova s-a înregistrat o tendință de creștere a femeilor în parlament - de 40,6% în 2021 și 38,6% în 2022.

În același timp, se atestă o inversare îngrijorătoare a reducerii sărăciei, de exemplu: femeile vor avea venituri insuficiente pentru a-și satisface nevoile de bază, cum ar fi hrana, îmbrăcămintea și adăpostul adecvat în majoritatea părților lumii. Iar în anul 2021, aproximativ 44 de milioane *femei și fete* fusese obligate să fugă din casele lor din cauza schimbărilor climatice, război, conflict și încălcări ale drepturilor omului.

Important în implementarea Agendei *Femeile, Pacea și Securitatea* (Agenda FPS) este **Obiectivul 16 – pacea, justiția și instituții puternice** care se referă la promovarea unor societăți pașnice și favorabile incluziunii pentru o dezvoltare durabilă, asigurarea accesului la justiție pentru toți și crearea unor instituții eficiente, responsabile și favorabile incluziunii la toate nivelurile. Violența sexuală, crima, exploatarea și tortura sunt prevalente acolo unde sunt conflicte sau nu există supremația legii, iar țările trebuie să întreprindă măsuri pentru a-i proteja pe cei care se află în situații de risc. Cu toate acestea, la nivel global, 42% de femei dețin funcții judiciare și doar 16% este cota de încadrare a femeilor în poliție. Plus, deși țările au luat măsuri extraordinare pentru a răspunde pandemiei, totuși cheltuielile militare au continuat și au depășit cheltuielile pentru sectorul de sănătate. Cheltuielile militare globale în 2021 au fost de 2,1 trilioane de dolari și sigur că sunt mai mari pentru anii 2022-2023 odată cu invazia militară a Federației Ruse în Ucraina și reescaladarea conflictului deschis din Israel.

CE ESTE AGENDA FEMEILE, PACEA ȘI SECURITATEA?

Premize de implementare a RCSONU 1325:

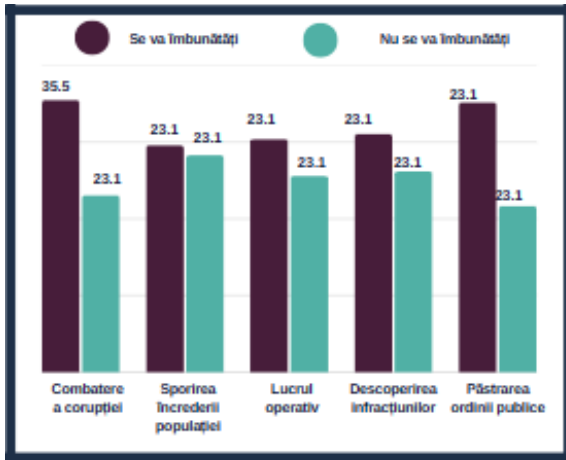
Rezoluția 1325 privind Femeile, Pacea și Securitatea adoptată unanim la 31 octombrie 2000 de CS al ONU a constituit primul cadru internațional care stabilește oficial că conflictele au impact diferit asupra femeilor și fetelor, bărbaților și băieților, recunoscând rolul important al femeilor în instaurarea păcii și asigurarea securității. De asemenea, se recunoaște necesitatea de a iniția măsuri de protecție a femeilor în situații de conflict și post-conflict, dar și-n situație de pace.

Rezultatele atacurilor aeriene ale Forțelor Ruse asupra maternității nr.2 din Mariupol, martie 2022. Sursa foto: unian.net

- Situația femeilor într-o țară este un indicator al păcii. În cazul în care femeile au puține drepturi sau oportunități de a participa la procesul de luare a deciziilor, se constată nivele mai ridicate de violență și conflicte.
- 20 din cele 34 de conflicte armate active pe parcursul 2020 au avut loc în țări în care au fost grave inegalități de gen, cu medii, mari sau foarte mari niveluri de discriminare.
- Evidențele statistice indică faptul că un număr mai mare de femei pe piața de muncă și în politică se corelează direct cu nivelurile mai scăzute ale corupției.

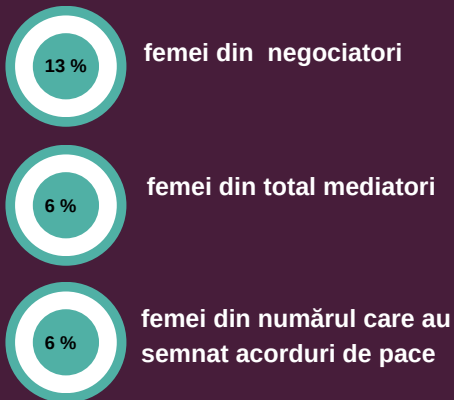
Beneficiile pentru sectorul de securitate în urma reprezentării sporite a femeilor

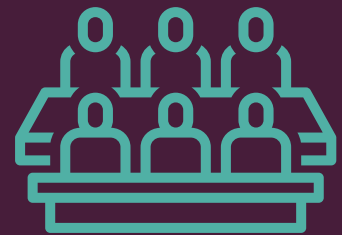
Sursa: Sondaj Național Reprezentativ, CPD, 2017

- Participarea femeilor la procesele de postconflict extinde arealul problemelor de interes în debaterile publice. Femeile insistă de a lua în considerare problemele politice, economice și sociale fundamentale pentru o democrație și pace pe termen lung, precum și drepturile omului și educația.
- Femeile au cunoștințe aprofundate privind contextul local și nevoile comunității. Acest lucru este esențial pentru asistența umanitară, operațiunile de pace și acordurile de pace durabilă.

Nivelul de participare al femeilor în procesul de negociere și alte procese de pace încă este scăzut!

ACORDURI DE PACE SUNT CU 35% MAI MULTE PENTRU ULTIMII 15 ANI DE CÂND FEMEILE PARTICIPĂ

CS al ONU a mai adoptat 12 rezoluții conexe cu scopul de a crea și aplica mecanisme semnificative de implementare și supraveghere pentru Agenda FPS. Aceste rezoluții consolidează angajamentele globale, tratatele și convențiile existente privind drepturile femeilor în procesele de pace și conflict, precum și înțelegerea comună că nevoile de securitate sunt diferite pentru femei și fete, bărbați și băieți. Iar datele statistice privind situația de război ne oferă nu numai o informație cantitativă, dar și o înțelegere a necesității de integrare a dimensiunii de gen în politicile naționale de securitate și promovarea *securității inclusive*.

Profilul refugiaților din perspectiva de gen în Republica Moldova în contextul invaziei militare în Ucraina

Datele statistice calitative și actualizate pot oferi o mai bună înțelegere a posibilităților de a răspunde la necesitățile specifice ale diverselor grupuri de femei și bărbați afectate/ți de criza umanitară generată de război.

Un alt instrument legislativ internațional, **Recomandarea generală nr. 30** privind femeile în situații de prevenire a conflictelor, conflict și post-conflict (RG30), adoptată în 2013, și Rezoluțiile ONU privind FPS oferă modalități prin care implementarea fiecărui cadru poate fi fortificată. Scopul principal al RG30 este să ofere statelor părți orientări competente privind măsurile pentru asigurarea deplină a obligațiilor de a proteja, respecta și aplica drepturile femeilor în situații de prevenire a conflictelor, conflict și post-conflict. **RG30** asigură aplicarea **Convenției asupra eliminării tuturor formelor de discriminare față de femei (CEDAW)**, adoptată de ONU în 1979.

În februarie 2020 a avut loc Sesiunea a 75-ea a CEDAW unde au fost luate decizii, iar Republica Moldova urma să implementeze anumite recomandări. De exemplu, la domeniul - *Violența în bază de gen împotriva femeilor*, CEDAW a recomandat să fie eliminate barierele și stigma care descurajează femeile să raporteze cazuri de violență în bază de gen către autoritățile competente, inclusiv prin campanii de sensibilizare și instruire pentru lucrătorii din domeniul justiție și Poliție. Plus, a fost recomandată ratificarea Convenției Consiliului Europei privind prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și violenței domestice (Convenția de la Istanbul), care a fost semnată de R. Moldova încă în 2017. În octombrie 2020, Parlamentul țării a ratificat Convenția respectivă. Țări precum Rusia, Bulgaria și Ungaria încă nu au ratificat-o, iar Turcia a devenit prima țară care a denunțat Convenția. De fapt Turcia este cu un scor scăzut privind implementarea Agendei FPS, dar și țară cu un indicator foarte înalt de fragilitate în regiune.

AGENDA FEMEILE, PACEA ȘI SECURITATEA

În același timp, asigurarea oportunităților și tratamentului egal, între bărbați și femei, în situație de pace și conflict, se dovedește a fi o tematică foarte actuală la nivel internațional și regional nu numai în cadrul ONU, dar și în cadrul UE, NATO, OSCE. Politicile de promovare a perspectivei de gen ale acestor organizații contribuie la aprofundarea eforturilor în asigurarea egalității de gen în sectorul de securitate și apărare. Statele, având la bază

angajamente internaționale de implementare a Agendei *Femeile, Pacea și Securitatea*, încearcă să sporească rolul femeii în structurile civile și militare la nivel național.

Mai mult, mediul actual de securitate se manifestă prin implicații multiple asupra procesului de implementare a Agendei FPS. Pe de o parte, se mențin percepțiile eronate privind rolul femeilor în procesele de pace și conflict sau percepțiile stereotipizate privind perspectiva de gen în sectorul de securitate și apărare. Plus, în perioadele de criză, cum a fost în perioada pandemiei Covid-19, egalitatea de gen devine un obiectiv care, adesea, este pus în așteptare temporară. Pe de altă parte, experiența internațională ne arată că implicarea femeilor în procesul de luare a deciziilor în contextul pandemiei, în calitate de lideri, a contribuit la diminuarea efectelor acesteia, de exemplu în Germania, Tailanda, Noua Zeelandă, Finlanda ș. a., căci leadership-ul feminin al acestor țări în loc să se angajeze într-o campanie politică, în raport cu activitatea acestora, au promovat solidaritatea și compasiunea în rândul cetățenilor săi. Acest fapt evidențiază importanța necesității de promovare a participării femeilor la funcții de conducere în procesele de pace și conflict, așa cum se menționează și în cadrul Rezoluției 1325.

În fine, nu putem neglija faptul că există o corelație evidentă între indicatorii de egalitate de gen în cadrul societății și nivelul de asigurare al acestui obiectiv în cadrul sectorului de securitate. De exemplu, conform studiului realizat de Mary Caprioli și Mark Boyer, este mai puțin probabil ca statele care dețin un nivel ridicat de egalitate de gen la nivel național să utilizeze violența în cadrul unui conflict interstatal, iar nevoile de securitate sunt diferite. Respectiv, implementarea Agendei *Femeile, Pacea și Securitatea* presupune și o abordare transversală care ar trebui aplicată tuturor domeniilor de dezvoltare a societății - politice, economice, de mediu, sociale, culturale și instituționale.

Surse de referințe:

- Albu N. Agenda globală „Femeile, Pacea și Securitatea”: integrarea perspectivei de gen în sectorul de securitate al Republicii Moldova. În: *Gândirea militară românească*, 2020, pp. 200-225.
- Caprioli M., Boyer Mark A. Gender, Violence, and International Crisis. In: *Journal of Conflict Resolution*, 2001, vol. 45, issue 4, pp. 503-518.
- CEDAW a publicat observații finale asupra celui de al 6-lea Raport periodic al Republicii Moldova. Disponibil: <https://promolex.md/17043-cedaw-a-publicat-observatii-finale-asupra-celui-de-al-6-lea-raport-periodic-al-republicii-moldova/?lang=ro>
- Documentele de referință privind activitatea UN Women ghidată de mai multe acorduri internaționale. <https://moldova.unwomen.org/ro/despre-noi/documentele-de-referinta>
- Fragility in the World 2023. Disponibil: <https://fragilestatesindex.org/>
- Ghid cu privire la Recomandarea Generală Nr. 30 a Comitetului CEDAW și Rezoluțiile Consiliului de Securitate ONU privind Femeile, Pacea și Securitatea. Disponibil: <https://egalitadedegen.md/?mdocs-file=2006&mdocs-url=false>
- Profilul refugiaților din perspectiva de gen: Republica Moldova. Disponibil: <https://moldova.unwomen.org/ro/digital-library/publications/2022/03/profilul-refugiatilor-din-perspectiva-de-gen-republica-moldova>
- Progresele înregistrate în atingerea obiectivelor de dezvoltare durabilă (ODD): Situația din domeniul egalității de gen 2022, 8 septembrie 2022. Disponibil: <https://moldova.un.org/ro/198338-progresele-%C3%AEnregistrate-%C3%AEnatingerea-obiectivelor-de-dezvoltare-durabil%C4%83-odd-situa%C8%9Bia-din>
- Raport de progres privind implementarea Agendei 2030 pentru Dezvoltare Durabilă în Republica Moldova, 2023. Disponibil: https://cancelaria.gov.md/sites/default/files/raport_de_progres_odd_2023_vf_15_09_2023_final.pdf
- Women, Peace and Security Index. Disponibil: <https://giwps.georgetown.edu/the-index/>

Materialul este realizat în cadrul proiectului ACADEMIA DE SECURITATE, ediția: „Securitatea umană & Femeile, Pacea și Securitatea”, implementat de Platforma pentru Inițiative de Securitate și Apărare și finanțat prin intermediul unui grant al Institutului pentru Raportare despre Război și Pace (IWPR), cu suportul Biroului pentru Afaceri Externe, Commonwealth și Dezvoltare al Regatului Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord (FCDO).

www.pisa.md